

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK.

Horváth Béla: *Minden mozdulatban*. Versek. Bp., 1931. 8° 40 l.

Kritikai Füzetek, 1. sz. Kardos László és Kardos Pál: *Az új magyar irodalom története francia nyelven*. Hankiss János és Juhász Géza Littérature Hongroise (Panoramas des Littératures Contemporaines, Paris, Kra, 1930) című könyvének bírálata. Debrecen, 1930. 8° 24 l. — A kritika az ismertetett könyvet „alapjában elfogult”-nak tartja.

Gerő Bárány: *L'Ordre éthique du monde*. Budapest, 1930. 8° 19 l. — A Széphalomban megjelent tanulmány (1929: 153) francia kiadása.

Dán György: *Egyszerű történetek*. Novellák. Bpest, é. n., 12° 62 l. — „Ébren, teljesen tudatában mindannak, ami körülöttem van, esténként álmodom. Nyitott szemmel.” Első gondolatunk, hogy a történetek egyszerűsége még nagyon is bizonytalan s hogy inkább Karinthy Frigyes komoly novelláinak — sajátosan intellektuális, nemes irányú prózaí balladáinak — hatása jellemzi Dán György első novelláit. A Karinthy-novellák bensőségét és messziről gomolygó fantasztkumát próbálja Dán György megközelíteni. Novellaírói módjában, a hangulatok különös-ségében, a novellák menetében és befejezésében sokminden vall a Karinthy-tanítvány leleményességére. Persze, a tanítványi leleményességtől igazi, átfogó erőt nem várhatunk. . . . Néhol valami igénytelen eredetiség, valami pestiesség jelentkezik a novellákban. Nem jelent számottevőbb eredetiséget az sem, hogy a szerző figyel az események oly külsőségeit, amikre Karinthy nem ad sokat. Dán György a hatást, az érdekességet a szokott módon és pótlékokkal teszi egyénivé: még nem ígéri azt az epikát, amely valóban egyszerű tud lenni. L. I.

Moravcsik Gyula: *A III. nemzetközi bizantinológiai kongresszus*. H. n., 1931. 8° 2 l. — Az athéni kongresszuson magyar részről Vári Rezső, Darkó Jenő, Márton Lajos, Tompa Ferenc és Moravcsik Gyula vettek részt.

Nyáry Andor: *Az én embereim*. Novellák. Magyar Otthon kiadása. Budapest, 1931. 8° 190 l. — Nyáry Andor emberei egyszerű, naiv falusi alakok. Komótos paraszti emberek, akiknek életében egy tehén eladása, vagy a kukorica letörése már eseményt jelent. Olyan egyszerűek, mint maguk a novellák. Cselekmény alig van ezekben a rövid rajzokban. Horog János felesége egy este nem akarja eloltani a lámpát, mire a gazda dühében feldönti az asztalt s ezzel fölgyújtja a házat. Ennyi az egész. Vagy egy másik novellában Nikoláj, a magyarországi orosz fogoly nem megy vissza hazájába, mert egy piszkos kis kutya ittmarasztja. Egy harmadikban öngyilkos lesz a kis Pannika, mert az a legény, akit szeret, elhagyja. Csupa kis esemény, még a falu életében is szürke epizód. Másnak talán nem is jutott volna eszébe, hogy ezekről írjon. De Nyáry Andor szíven keresztül nézte a falut s azt is meglátta, amely mellett más ember könnyösen ment volna el. A falu nála nem a Turi Danik, Menyhértek kitermelője, épen ezért alakjai is sokkal természetesebben hatnak. Némelyik novellája rendkívül bájos, megkapó hangulat. (Galambfiókák. A májusfa. Nikoláj. A kukorica.) Kár volna kritikus szemmel mindenáron hibákat keresni Nyáry Andor írásaiban. Az író bizonyára nem akart földrengető hatást elérni könyvével. Igénytelen kis írások, de gyönyörködtetik, szórakoztatják az olvasót. Nyáry Andor jól tette, hogy megőrizte ezeket a falusi történeteket.

(Szeged.)

Csanádi János.

Szabadon, II. évi. jan. — József Attila írja: „A proletárművészet ösét a népművészetben látja, hiszen a népművészet hagyományosan kollektív”. A népművészet sohasem fejezett ki osztályöntudatot, viszont a fiatal proletárköltők osztályöntudata még nem jelent életet, életlehetőséget oly értelemben, mint ahogy a népművészet azt jelentette. A proletárművészet és a népművészet egyiformán „kollektív” volna? Frázis ez, — úgy látszik, hogy a frázisoktól egyik irodalmi párt vagy generáció sem szabadulhat.

(Rákosszentmihály.)

L. I.

Berczeli Anzelm Károly: *Adám bukása*. Versek. Szeged, 1931. Dél-magyarország kiadása. 4° 175 l. — Amikor Berczeli Anzelm Károly első verse könyve megjelent, fiatal költőink már újra a személyes élmények jelentőségével

birtak, ám élményeik kifejezésében legtöbbjük a „személytelen lira“ stílusát, az expresszionisták életet találni nem tudó, nyugtalan nagyotakarásának pózait utánozta. Berczeli Anzelm Károly a törekvéseiben öntudatos volt: ment az ilyen mesterkedéstől. Új könyvében az „önkínzó imájának“ recitálását így kezdi: „Atyám, Atyám, olyan jó vagy. — tudom, hogy csak engem szeretsz . . .“ Az Isten-versekre Éva-ciklus következik. Féltékenységekben él, majd ezt kívánja Évá-jától a költő: „Ha hozzám jössz, ne tudj magadról, — felejsd el mindent, ami a tiéd“. Mint „bukott Ádám“ a messiási vágyairól beszél neki. Közben Lucifert is többször idézte „fekete imádságban“ s a „romlás ódájában“. Bizonyos, hogy felelősség és tudatosság vezette e költőt, amikor magának élettörvényt szabott. Nagyotakarása és igazsága közt még különbség mutatkozik, de egyénisége erős, — feltétlenül és feltarthatatlanul hivatott a költői megnyilatkozásra. A koncentráció hiányossága gyakran érezhető verseiben: oly versekben is, amik hánykolódásának, életküzdelmének tanúságai. Sajátos a szabadverse, még inkább a rimes, zárt formájú verseinek lüktetése. Néhány versét költőink népdalainak — mondhatnám: Tóth Kálmán népdalainak — ritmusán és hangján szólaltatja meg. „Gondolatban mindig tiszta voltam, — istennőm volt, akit átkaroltam, — s vétkeztem, jaj, nyughatatlan szemmel, — áldj meg, Uram, örök szerelemmel“. Mondanivalóinak költői értékét, alakját e dalok soraiban közvetlenül megközelíti. S megközelíti azt is, amiről „En Olvasóm“ című versében írt: „Ha hozzád szólok, több vagyok magamnál“. Úgy érzi, hogy az élményei, az élete számára versében szabadságot teremtett.

(Rákosszentmihály.)

László István.

Magasi Artúr: *A kristály és a kaméleon*. Versek. Bpest, 1932. Élet kiadása, 8° 137 l. — A rokonszenves szerzőben nagy energiák feszülnek, de a témák nincsenek arányban a messze törő akarásokkal. A kifejezés mód pedig egyenesen túlhaladott álláspont ma már. Sok felkiáltójel, három-pont, zárójelek. Sok idealizmus, aminek elpuffogását sajnáljuk. „A napsugár a hóval randevúzik s kinyílt az első hóvirág“: úgy hat ez, mint egy farkasimrés anakronizmus, 1932-ben . . . Mintha Ady, Kassák, Szabó Lőrinc, Mécs László nem is lettek volna.

(Eger.)

Garázda Péter.

Foyers intellectuels en Hongrie. Budapest, é. n., 4° 191 l. — A magyar ügynek kitűnő szolgálatot tevő díszmunkát Magyar Zoltán szerkesztette és az egyetemi nyomda állította elő, A kiadvány közli többek között a szegedi egyetemről és egyéb kultúrintézmények fényképeit is.

Élet. XXII. évf. 1. sz. — A folyóirat tárgyilagosan ismerteti Kassák Lajos „Megnőttek és elindultak“ című regényét. A mesehiányt Kassák jellemző hibájának mondja. Mi azt hisszük: inkább a realista írói tudat megnyilvánulása az, hogy a cselekményfejlődésnek nincs meg a szokott jelentősége, nincs mindent összetartó szerepe a regényben. Szerintünk az a baj, hogy Kassák a realista írói tudatát ezúttal csak gyengén, opportunusan juttatja érvényre. Lehet, hogy a kommunisták életéről többet mondani leleplezés volna, mégis úgy tetszik: nem épen külsősegen múlt a megoldások hiányos-volta, amiről eléggé meggyőző némi tartalom-részlet . . . Kassák regénye a kommunista proletárijúság felnövekedéséről, indulásáról ad képet. A proletárijúk közt nőtt fel egy-két „burzsujka“, — a csinos Panni, meg az eszes Évi. Panni a gyár negyven éves titkára, Feldmann úr kedvéért eltért az útból, de a többiek bent maradtak a „mozgalomban“ s abban a tudatban éltek, hogy az nekik elég. „Furcsa, de itt nem kell semmitől félni a lányoknak“ — mondta Kolacsek Mátyás, amikor szóba került, hogy a proletárijúk éjfélig is együtt vannak a lányokkal. Tanultak, olvastak vagy terveztek éjszakánként, — mindebből keveset árul el a regény. Épígy keveset tudunk meg Kolacsek „nagy útjának“ előzményeiről . . . Ismétlem: nem lehet a külső okokkal menteni, magyarázni azt, hogy Kassák a fiatal proletárok életében nem teremtett a maga számára nagyobb otthonosságot és szabadságot. Realista írói tudat és törekvés nyilvánul meg abban, hogy Kassák a polgárok életét, küzködését — Panni szüleinek ügyét-baját, Évi elvált asszony-nénjének bánatát, Feldmann úr érdekeskedését — mind nyugodtan, elfogulatlanul szemléli. Ez a nyugodtság és tisztaság azonban a proletárijúság „munkájának“ szemléletével való egységben sem jelent valami sokat . . . De talán Kassák biztosnak tartott realizmusa nem is arravaló, hogy sorsára bíz-

zon ily átfogó erőt. Vannak regényírók, akik nem vállalnak más célt, csupán csak a proletárküzdelem kifejezését . . .

(Rákosszentmihály.)

László István.

Radnóti Miklós: *Pogány köszöntő*. Versek. A Kortárs kiadása, Bpest, 1930. 8° 48 l.

Balázs Ilona: *Magyarországi Szent Erzsébet a XIII. század francia irodalmában*. Bpest, 1930. 8° 43 l. — A budapesti egyetem francia intézetének 13. sz. kiadványa.

Juhay Pál: *Brentano értékelmélete*. Ismertetés. Vác, 1930. 8° 72 l.

Harkai Schiller Pál: *A lélektani kategóriák rendszerének kialakulása*. Bpest, 1930. 8° 108 l. — A budapesti egyetem filozófiai szemináriumának 1. sz. kiadványa.

Székely Lajos: *A pszichológiai megismerés útjai*. Bpest, 1930. 8° 56 l.

Dénes Gizella: *Aranyliliom*. Regény. Bpest, 1931. 8° 388 l.

Molnár Ákos: *Végre egy jó házasság*. Bpest, é. n., 8° 237 l. — Mikszáth Kálmán-pályadíjjal kitüntetett regény.

Peter Egge: *Kegyelmkenyér*. Elbeszélések. Gyoma, 1931. 8° 138 l. — Kner Izidor kiadása. A fordító — Leffler Béla — utószavából: „Peteg Egge már nem tartozik többé a fiatal, úttörő norvég írók közé, de írásai komoly alkotásai a mostani norvég irodalomnak“.

Hans E. Kinck: *Emberék és bolondok*. Gyoma, 1931. 12° 150 l.

Emerico Váradý: *Grammatica della lingua ungherese*. Róma, 1931. 8° 506 l. — Úttörő munka, az Istituto pr l'Europa Orientale kiadása.

Béla Iványi: *Luigi Ferdinando Marsili, primo esploratore della grande pianura ungherese*. Bologna, 1931. 8° 63 l.

Olay Ferenc: *A magyar művelődés kálváriája az elszakított területeken*. 1918—1928. Előszóval ellátta gróf Apponyi Albert. Budapest, 1930. 8° 460 l.

François d'Olay: *La campagne de destruction contre les monuments hongrois*. 1918—1928. Avec 82 illustrations documentaires. Budapest, 1931. 8° 88 l.

Olay Ferenc: *A magyar történelemírás francia mestere: Sayous Eduárd*. Budapest, 1931. 8° 53 l.

Pfeiffer Miklós: *Szent Imre tankönyve*. Pozsony, 1930. 8° 19 l.

Elemér Hantos: *Mitteuropäische Eisenbahnpolitik*. Zusammenschluss der Eisenbahnsysteme von Deutschland, Österreich, Ungarn, Tschechoslovakei, Polen, Rumänien und Jugoslawien. Wien, 1929. 8° 112 l.

Farkas Gyula: *A reformáció korának irodalma*. Debrecen, 1929. 4° 11 l.

Hekler Antal: *A Pázmány-egyetem sorskérdései*. Bp., 1931. 8° 30 l.

Dékány István: *A szellemtörténet történetelméleti alapon megvilágítva*. Budapest, 1932. 8° 52 l.

Buday Kálmán: *Báthory István erdélyi fejedelemsége*. Szeged, 1932. 8° 236 l. — A Kolozsvár-Szegedi Értekezések A Magyar Művelődéstörténelem Köreiből c. sorozat 20. sz. kötete.

Márta Magyar, Béla Kemény, Vorwort von István de Csekey: *Ungarn — Hungary — La Hongrie*. Eine Auswahl Ungarn betreffender Bücher in 20 verschiedenen Sprachen. Budapest, 1931. 8° 160 l. — Nagy hiányt pótol irodalmunkban ez a több mint kétezer könyvet szakok szerint csoportosító jegyzék, amely a rólunk megjelent idegen nyelvű könyvek és a magyar írók idegen nyelvekre lefordított könyveinek címét adja.

Stephan v. Csekey: *Die Entwicklung des öffentlichen Rechts in Ungarn seit 1926*. Tübingen, 1931. 8° 116 l. — A könyv tömören vázolja az utolsó öt év közjogi fejlődését, foglalkozik a trianoni béke khatásaival, a felsőház szervezetével, a képviselőház házszabályainak revíziójával, az új közjogi tartalmú törvé-

nyekkel, a közigazgatási reformmal, az államigazgatásban bekövetkezett változásokkal, mellékletként pedig tíz legfontosabb közjogi tartalmú törvényünk német fordítását közli az utolsó öt évi időszakból. A tanulmányt közjogi bibliográfia egészíti ki, amely a belföldi kutatót is minden kérdésben eligazítja.

Revue des Études Hongroises, 1929 sept. — A 150. lapon: A. D a m j kritikája a budapesti Librairie Française kiadásában megjelent francia Ady-fordításokról: „... a francia nyelvtudás elégtelensége, a francia költészet szabályainak teljes nem-ismerése ... Hamis, neveltséges versek ... Az egész fordítást idéznünk kellene, mint példáját az ízléshiánynak és a durva nyelvhibáknak ... Adynak igazán nagy tehetségnek kellett lennie, hogy még egy ilyen agyonnyomorított alaktan és mondattan alól is kicsillan a költőisége. A fordító azonban csak neveltséget arat munkájával“.

M a r ó t Károly: *Az eleven antikvitás*. Bp., é. n. 8° 10 l.

C s e k e y István: *Észtország államháza alakulásának története és államrendje*. Kecskemét, 1932. 8° 36 l. — A szerző, aki nyolc esztendőn át működött a dorparti egyetemen, vázolja Észtország háború után való keletkezését, a gazdasági fejlődést, a kommunista veszélyt, a nemzetközi, valamint az észt-magyar kulturális kapcsolatokat, bemutatja a túlzottan demokratikus észt alkotmányt és közigazgatást, a nemzetiségi viszonyokat stb. és végül a kérdés irodalmát.

Stefan v. C s e k e y: *Omavalitsuste reform Eestis, Referat: Die Selbstverwaltungsreform in Estland*. (Bibliotheca Hungarico-Estica Instituti Litterarum Hungarici Dorpatensis. Tartu (Dorpat), 1932. 8° 20 l.

Nyugat 1930 febr. 16. — François G a c h o t kritikája a budapesti Librairie Française kiadásában megjelent francia Ady-anthologia bevezetéséről: „... pár lapos kis elmefuttatás ... gyermekes esztétikai elfogultságok, amelyek ma már napilapokból is mindinkább az önképzőkörökbe szorulnak ...“

Société des Nations. Rapport épidémiologique mensuel de la Section d'hygiène du Secrétariat. *La polyomyélite de 1929 à 1931*. Genève, janv. 1932. 2° 44 l. — A terjedelmes közegészségügyi jelentés szerzője magyar ember: G a á l András dr.

R ó n a i Pál: *Jegyzetek Honoré de Balzac fiatalkori regényeihez*. Bp., 1930. 8° 126 l. — Budapesti disszertáció.

*

Gyászjelentést kaptunk a következő szöveggel: „A *Baumgarten Ferenc Irodalmi Alapítvány* tanácsadó testülete és kuratóriuma mély megilletődéssel jelenti a testület elnökének, A m b r u s Zoltánnak elhunytát. Alapítványunk nemes támaszát és a testület bölcs vezetőjét veszítette el benne, ki kezdettől fogva teljes odaadással vett részt az intézményre háruló feladatok teljesítésében és irányítólag hatott működésünk szellemére. Halálával és kegyelettel őrizzük emlékét“.